

Datum
2023-10-27

Diarienummer
FKA 2023/179 (51)

Regeringskansliet
Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.oda.dis.remiss@regeringskansliet.se
Dnr Fi2023/02280

Remissyttrande över betänkandet *En inre marknad för digitala tjänster – kompletteringar och ändringar i svensk rätt* (SOU 2023:39)

Förvaltningsrätten i Karlstad har, utifrån de utgångspunkter som domstolen har att beakta, följande synpunkter.

Förklaring av information, avsnitt 7.3.2

I likhet med utredningen anser förvaltningsrätten att ordalydelsen i artikel 51.1 c) i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (förordningen om digitala tjänster) lämnar öppet för tolkning hur befogenheterna enligt bestämmelsen får utövas. Detta har i sin tur betydelse för bl.a. frågorna om en begäran om förklaring av information enligt artikel 51.1 c) kan överklagas, om en sådan begäran kan förenas med vite, och om bristande efterlevnad ska kunna resultera i beslut om utredningsskadeavgift.

Förvaltningsrätten vill därför lyfta fram risken för att denna oklarhet kan leda olika rättstillämpning hos de olika myndigheter som ska utöva tillsyn enligt förordningen om digitala tjänster och den föreslagna lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om digitala tjänster (kompletteringslagen).

Vitesföreläggande i vissa fall, avsnitt 7.4.3

I betänkandet anges att en behörig myndighet själv bör få förena ett åläggande enligt artikel 51.3 första stycket a) i förordningen om digitala tjänster med vite, och att det i kompletteringslagen bör införas bestämmelser med sådan innebörd.

Det framgår dock inte uttryckligen av bestämmelserna i kompletteringslagen att behöriga myndigheter får förena sådana ålägganden med vite. I lagförslaget anges i stället endast att behörig myndighet ska få förena beslut med vite i enlighet med artikel 51.2 första stycket d) i förordningen om digitala tjänster, se 2 kap. 2 § punkten 6 lagförslaget. Det är enligt förvaltningsrättens mening oklart om denna bestämmelse ska anses medföra en befogenhet för behörig myndighet att förena ålägganden enligt artikel 51.3 första stycket a) i förordningen om digitala tjänster med vite. Detta eftersom artikel 51.2 första stycket d) i förordningen om digitala tjänster inte innehåller någon hänvisning till artikel 51.3 samma förordning.

Såvitt förvaltningsrätten kan bedöma framgår det inte heller direkt av bestämmelserna i förordningen om digitala tjänster att de behöriga myndigheterna får förena ett åläggande enligt artikel 51.3 första stycket a) med vite.

Eftersom avsikten är att behörig myndighet ska kunna förena ett åläggande av aktuellt slag med vite, och då det rör sig om en ingripande åtgärd som kan riktas mot enskilda, bör det finnas en tydlig rättslig grund för utövandet av denna befogenhet.

Utdömande av vite i vissa fall, avsnitt 7.3.6 och 7.4.3

Förslaget till kompletteringslag innehåller inte några särskilda förfaranderegler för föreläggande och utdömande av vite. Utredningen har i detta sammanhang i stället hänvisat till bl.a. lagen (1985:206) om viten (viteslagen). Vid utdömande av vite som förelagts med stöd av kompletteringslagen ska alltså viteslagen tillämpas.

Av 6 § viteslagen framgår, med vissa undantag som inte är aktuella här, att frågor om utdömande av vite som utgångspunkt prövas av förvaltningsrätt på ansökan av den myndighet som har utfärdat vitesföreläggandet.

När det gäller de vitesförelägganden som enligt kompletteringslagen ska utfärdas av de behöriga myndigheterna är denna bestämmelse tydligt tillämplig. Enligt förslaget till kompletteringslag är det dock i vissa fall en domstol som beslutar om vitesföreläggande på ansökan av myndighet (se 2 kap. 3 § kompletteringslagen). Huvudregeln i 6 § viteslagen är inte klart tillämplig när en domstol, efter ansökan av myndighet, har förenat ett beslut med vite. I en sådan situation framstår det därmed som oklart vilken myndighet som ska ansöka om och/eller besluta om utdömande av viten. Det bör därför förtydligas vilken eller vilka myndigheter som ska ansöka respektive besluta om utdömande av vite i dessa fall.

I sammanhanget kan nämnas att det i konkurrenslagen (2008:579) – vars bestämmelser i flera avseenden utgör förebild för bestämmelserna i förslaget till kompletteringslag – finns en särreglering som gör det tydligt vilken ordning som ska gälla i de fall en domstol efter ansökan från en myndighet har förenat ett beslut med vite (se 6 kap. 2 § och 8 kap. 1 § konkurrenslagen). Om avsikten är att motsvarande ordning ska gälla vid tillämpningen av kompletteringslagen kan oklarheten alltså avhjälpas genom att liknande bestämmelser förs in i denna lag.

Handläggning i domstol, avsnitt 7.5

Utredningen föreslår inte att det ska införas några särskilda regler kring handläggningen i domstol, förutom en bestämmelse som anger att domstolarnas handläggning av vissa mål ska vara skyndsamt. Betänkandet innehåller därmed inte heller några närmare överväganden kring processen i allmän förvaltningsdomstol. Förvaltningsrätten anser dock att det i denna del finns anledning till ytterligare överväganden i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

I första hand anser domstolen att det behövs ett förtydligande av vilken förvaltningsrätt som ska vara behörig att pröva en ansökan från de behöriga myndigheterna. I ansökningsmål finns nämligen, till skillnad från vid överklaganden, inte någon allmänt tillämplig forumregel (se 14 § andra stycket lagen [1971:289] om allmänna förvaltningsdomstolar och RÅ 2000 ref. 57). Det bör också förtydligas vilken förvaltningsrätt som ska vara behörig att pröva en fråga om advokatsekretess.

Domstolen anser att det också bör göras närmare överväganden av vilken förvaltningsrätt som ska vara behörig att pröva överklaganden av de behöriga myndigheternas beslut enligt förordningen om digitala tjänster och kompletteringslagen. Valet av forumregler har nämligen konsekvenser både för de enskilda som berörs och för fördelningen av mål mellan förvaltningsdomstolarna, vilka bör genomlysas.

Förvaltningsrätten anser också att det bör ges ytterligare vägledning kring förhållandet mellan det skyndsamhetskrav som ska gälla för vissa måltyper och den ordinarie processen i allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller särskilt bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen (1971:291) om muntlig förhandling och kommunikering. Det kan exempelvis förtydligas om avsikten är att mål om advokatsekretess bör avgöras inom en eller ett fåtal dagar från det att målen kommer in till domstolen.

Domstols sammansättning, avsnitt 7.5.2

Utredningens förslag innebär att de bestämmelser som i allmänhet reglerar rättens sammansättning i allmän förvaltningsdomstol blir tillämpliga i mål enligt förordningen om digitala tjänster.

Av 17–18 §§ lagen om allmänna förvaltningsdomstolar följer att när en förvaltningsrätt prövar ett mål i sak ska nämndemän ingå i rätten, utom i vissa särskilt angivna undantagsfall. Undantagen avser både mål som är av enkel beskaffenhet och måltyper som typiskt sett inte är enkla men som dock är brådskande (se prop. 1996/97:133 s. 46 f). Som exempel kan nämnas att mål rörande bevissäkring enligt skatteförfarandelagen (2011:1244) – en utredningsåtgärd som i flera avseenden påminner om inspektion enligt förordningen om digitala tjänster – återfinns bland undantagen från huvudregeln om domstolens sammansättning. Sådana mål kan alltså avgöras utan att domstolen kallar in nämndemän att delta vid avgörandet.

Med hänsyn till att även de måltyper som anges i 3 kap. 1 § kompletteringslagen är av brådskande slag finns anledning att överväga om de mål som enligt kompletteringslagen ska handläggas skyndsamt bör läggas till bland dessa undantag. Risker är annars att förvaltningsrätterna inte kan hantera mål av nu nämnda slag med den skyndsamhet som förordas i betänkandet.

Konsekvensanalys, avsnitt 11.5

Utredningen bedömer att de nya bestämmelser som föreslås förväntas leda till domstolsprövning endast i enstaka fall och att eventuella ökade kostnader till följd av förslagen därför ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar. Samtidigt framhåller utredningen att det är osäkert hur många tillsynsärenden som kan komma att aktualiseras hos tillsynsmyndigheterna, och hur komplicerade dessa kommer att vara. Eftersom tillsynsärendena hos myndigheterna på flera sätt kan leda till prövning i domstol får det därmed även anses vara osäkert hur stor målinströmning till förvaltningsdomstolarna som utredningens lagförslag kan komma att leda till.

Så som utredningens förslag är utformat kommer den allmänna forumregeln enligt 14 § andra stycket lagen om allmänna förvaltningsdomstolar att styra frågan om vilken domstol som ska pröva överklaganden av de behöriga myndigheternas beslut. Inströmningen av mål kommer därför att påverkas av var de behöriga myndigheternas beslut fattas och överklagandena kommer sannolikt att hanteras av enbart ett fåtal domstolar. Exempelvis ligger Konsumentverket i Karlstad och den myndighetens beslut kommer därför sannolikt endast att överklagas till Förvaltningsrätten i Karlstad.

Det är därför viktigt att målinströmningen och dess påverkan på de berörda domstolarnas verksamhet följs upp, och att domstolarna vid behov får ökade anslag.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Ulrika Melin efter föredragning av förvaltningsrättsfiskalen Alexander Karlström.

Ulrika Melin

Alexander Karlström